VI ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР З ІСТОРІЇ ОСВІТИ «ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІ ПІДХОДИ»

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-4>

ГАВРИЛЕНКО

Тетяна Леонідівна

доктор педагогічних наук,
професор, старший науковий
співробітник відділу
педагогічного
джерелознавства та
біографістики Державної
науково-педагогічної
бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського,
Національна академія
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. Всеукраїнські науково-методологічні семінари з історії освіти стали традиційною формою організації наукової діяльності істориків освіти. Їх пріоритетними завданнями є осмислення наявних і розроблення нових підходів до здійснення досліджень у галузі історії української та зарубіжної освіти; сприяння науковцям у реалізації дослідницьких завдань для одержання нового історико-педагогічного знання; популяризація історії педагогіки як важливого складника педагогічної науки. VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи» відбувся 19 травня 2021 р. у рамках відзначення 30-ї річниці Незалежності України. Він був організований відділом педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України спільно з Відділенням загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України і закладами вищої освіти. У семінарі взяли участь 60 наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти з різних наукових установ та закладів освіти України. Учасники наукового зібрання обговорили питання понятійно-термінологічної системи сучасної історико-педагогічної науки, впливу зарубіжної понятійно-термінологічної лексики на вітчизняні історико-педагогічні дослідження, розвитку історико-педагогічної терміносистеми в незалежній Україні (1991-2021) тощо.

Ключові слова: історія освіти; Всеукраїнський науково-методологічний семінар; Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України.

У рамках відзначення 30-ї річниці Незалежності України 19 травня 2021 р. в онлайн-форматі відбувся VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи». Проведення таких наукових заходів, започатковано в 2017 р. директором [Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України](#) (далі – ДНПБ) Л.Д. Березівською, стало вже традиційною формою організації наукової діяльності істориків освіти.

Пріоритетними завданнями науково-методологічних семінарів є:

- осмислення наявних і розроблення нових підходів до здійснення досліджень у галузі історії української та зарубіжної освіти;
- сприяння науковцям у реалізації дослідницьких завдань для одержання нового історико-педагогічного знання;
- популяризація історії педагогіки як важливого складника педагогічної науки та фахової підготовки освітян, підвищення їхньої кваліфікації.

Модерують заходи провідні історики педагогіки: доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України *Л.Д. Березівська* та доктор педагогічних наук, професор, академік (дійсний член) НАПН України *О.В. Сухомлинська*.

Зазначимо, що упродовж 2017-2020 рр. відділ педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ і наукові установи та заклади вищої освіти спільно організували й провели п'ять науково-методологічних семінарів з історії освіти з актуальних тем:

- «Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педагогічних досліджень» (2017);
- «Історіографія як важливий складник досліджень з історії освіти: європейський і вітчизняний виміри» (2018);
- «Регіональні виміри розвитку освітнього простору в Україні» (2019);
- «Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій» (2020).

Цьогорічний науково-методологічний семінар з історії освіти присвячений проблемі понятійно-термінологічного апарату історико-педагогічних досліджень. Тема семінару зумовлена змінами, що відбулися за роки незалежності України в методології історії педагогіки, її понятійно-термінологічному апараті. Тож предметом дискусії науковців стали такі питання:

- понятійно-термінологічна система сучасної історико-педагогічної науки;
- педагогічний понятійно-термінологічний апарат у структурі історико-педагогічних дисертацій: критичний аналіз;
- вплив зарубіжної понятійно-термінологічної лексики на вітчизняні історико-педагогічні дослідження;
- відображення історії розвитку педагогічних понять і термінів у науковій, навчальній та довідковій літературі;
- розвиток історико-педагогічної терміносистеми в незалежній Україні (1991-2021).

VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти організував відділ педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ спільно з Відділенням загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, кафедрою педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету, Педагогічним інститутом Київського університету імені Бориса Грінченка, кафедрою теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету. Він об'єднав 60 наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти з різних наукових установ (ДНПБ України, Президії НАПН України, Інституту педагогіки НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Педагогічного музею України, Інституту історії України НАН України) і закладів освіти України (Ізмаїльського державного гуманітарного університету, КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж» ім. Т.Г. Шевченка, Київського кооперативного інституту бізнесу і права, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського університету імені Бориса Грінченка, Навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Рівненського державного гуманітарного університету, Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 9, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 101, Херсонського державного університету, Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка). Це свідчить про зацікавлення широкого кола українських дослідників історико-педагогічними проблемами.

З доповідями виступили провідні історики освіти, професори: *О.В. Сухомлинська* (До питання про становлення української педагогічної термінології: історіографічний аспект); *Л.Д. Березівська* (Поняттєво-термінологічний апарат історії освіти як складника педагогічної науки крізь призму європейських вимірів: нові frontiри); *Н.М. Гупан* (Про типові помилки у понятійно-термінологічному апараті дисертацій з історії педагогіки); *О.О. Драч* (Історія освіти Русі: особливості понятійно-термінологічного апарату досліджень);

I.I. Колесник («Українське XIX століття» у категоріях глобальної історії); Н.А. Калініченко (Понятійно-термінологічний апарат дослідження педагогіки В.О. Сухомлинського науковцями 70-80-х років XX століття); Н.М. Коляда (Понятійно-термінологічний апарат дослідження дитячого руху); Н.С. Побірченко (Термін «Етнологія дитинства» в науковій рефлексії 1920-х рр. XX ст.); старший науковий співробітник О.П. Міхно («Феномен» як історико-педагогічне поняття), а також здобувач вищої освіти О.С. Павлова (Термінологічне визначення поняття «партнерство» у науковому предметному полі педагогіки).

Підбиваючи підсумки роботи VI Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти, його учасники наголошували на актуальності й важливості проведення таких наукових заходів, налагодженні співпраці наукових установ і закладів вищої освіти у здійсненні історико-педагогічних досліджень, популяризації значення історико-педагогічного знання в незалежній Україні.

За матеріалами проведеного наукового заходу підготовлено збірник тез доповідей «Понятійно-

термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи» в електронному форматі, який оприлюднено на вебпорталі ДНПБ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Березівська, Л.Д. (голова редкол.). (2021). *Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи* : збірник матеріалів VI Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти (19 травня 2021 р., Київ). Вінниця: Нілан-ЛТД. <https://cutt.ly/MWGCGRhb>
- Березівська, Л.Д. (наук. ред.). (2019). *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського: здобутки та перспективи (2015-2019)*. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ». <https://cutt.ly/OWGVHWR>
- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (n.d.). *Відділ педагогічного джерелознавства та біографістики*. <https://cutt.ly/MWGXJfu>
- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2021, 7 червня). *VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи»*. <https://dnpb.gov.ua/ua/?events=28591>
- Національна академія педагогічних наук України. (2021, 20 травня). *VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи»*. <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2327/>
- Президія Національної академії педагогічних наук України. (2021, 18 березня). *Про заходи НАПН України з відзначення 30-річчя Незалежності України (1-2/4-53)*.

6TH ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SEMINAR ON THE HISTORY OF EDUCATION "CONCEPTUAL AND TERMINOLOGICAL APPARATUS OF HISTORICAL AND PEDAGOGICAL RESEARCH: HISTORY AND MODERN APPROACHES"

Tetiana Havrylenko

DSc in Pedagogy, Professor, Senior Research Fellow of the Department of Pedagogical Source and Biography Studies, V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. All-Ukrainian scientific and methodological seminars on the history of education became a traditional form of organizing the scientific activities of education historians. Their priority tasks are to comprehend the existing and develop new approaches to research in the field of history of Ukrainian and foreign education; assistance to scientists in the implementation of research tasks to obtain new historical and pedagogical knowledge; popularization of the history of pedagogy as an important component of pedagogical science. The 6th All-Ukrainian scientific and methodological seminar on the history of education was held on May 19, 2021, as part of the celebration of the 30th anniversary of Ukraine's Independence. It was organized by the Department of Pedagogical Source and Biography Studies of V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine together with the Department of General Pedagogy and Philosophy of Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine and higher education institutions. The seminar was attended by 60 researchers, academic staff, students from various Ukrainian research institutions and universities. Participants of the scientific meeting discussed the conceptual and terminological system of modern historical and pedagogical science; the influence of foreign conceptual and terminological vocabulary on domestic historical and pedagogical research; the development of historical and pedagogical terminology in independent Ukraine (1991-2021), etc.

Keywords: history of education; All-Ukrainian scientific and methodological seminar; V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.

Дата публікації: 20 вересня 2021 р.